

Aanvullingen en correcties

De artikelen op deze site heb ik zo zorgvuldig mogelijk geschreven. Al snij ik in de ogen van de academische lezer wellicht de bochten soms te scherp af. Maar de leesbaarheid van de tekst gaat wat mij betreft in bijna alle gevallen voor. Echte fouten horen natuurlijk niet in de teksten thuis. En soms sluipen die er toch in. Het meest onschuldig zijn simpele vergissingen, maar soms heb ik de beschikbare informatie niet goed geïnterpreteerd. Of ik miste informatie op het moment van schrijven. Hieronder volgt een lijst met aanvullingen en correcties die te zijner tijd in de artikelen worden doorgevoerd. Zie je fouten, heb je kritiek, aanvullingen of verbeteringen? Ze zijn van harte welkom via ammpalmen@gmail.com

Moord door het slagersgilde

- Pagina 9. Hier wordt gesproken over “een zekere Jan van Brederode”. Met deze wel erg summiere beschrijving komt van Brederode er te bekaaid af. Voor alle details over Van Brederode verwijs ik naar het prachtige boek ‘Nobel Streven’ van Frits van Oostrom (2018), uitgeverij Verloren, Hilversum. Maar de volgende toevoeging is minimaal op z’n plaats: “De Brederodes hoorden tot de hoogste adel van het graafschap Holland. Jan van Brederode wordt rond 1372 geboren op kasteel Santpoort. Na een bewogen leven sneuvelt hij in 1415 in de beroemde slag bij Azincourt”.
- Pagina 9. Dankzij het boek van Van Oostrom (pagina 290) kan het volgende worden aangevuld: “Graaf Willem VI ... benoemt een voogdijraad voor de nog piepjonge Van Gaasbeek...Schout Bernt Proys is een van hen”. De datum dat deze voogdijraad wordt benoemd is 2 juni nadat Willem van Abcoude op 20 mei is overleden.
- Pagina 21. Waar staat: “Hij heeft de spanningen tussen de Lichtenbergers en Lokhorsten gebruikt om zijn eigen agenda en die van de Hoeken door te drukken” moet natuurlijk staan: “Hij heeft de spanningen tussen de Lichtenbergers en Lokhorsten gebruikt om zijn eigen agenda en die van de *Kabeljauwen* door te drukken”.
- De literatuurlijst is niet volgens de [APA-regels](#) opgesteld, dit zal worden aangepast. Ook ontbreken twee titels te weten ‘Zoetmulder, A.J. (1957). Storm over het Sticht. Den Haag, Nederland: Nijgh & Van Ditmar. En: ‘Kuys, J. De Leeuw, L. Paquay, V. van Schaik, R. (1983). De Tielse kroniek. Een geschiedenis van de Lage Landen van de volksverhuizingen tot het midden van de vijftiende eeuw, met een vervolg over de jaren 1552-1566. Amsterdam, Nederland: Verloren.
- In de wandelroutes op pagina 25 en 28 wordt gesproken over ‘de spinde’ en staat dat dit gebouw “een al in 1300 vermeld voorraadhuis van de bisschop” betreft. En “met wat fantasie kun je voor je zien dat de wijn en worst die Bernt voorgezet kreeg als hij bij bisschop Van Blankenheim op bezoek was, uit dit voorraadhuis werden gehaald”. Dat is wat onnauwkeurig verwoord, want zoals op het bordje valt te lezen dat op de spinde hangt is “het torenvormige huisje uit de 15de eeuw en een onderdeel van de spinde”. De vermelding in de 13de eeuw betreft de spinde (voorraadkamer) die onder het huis van de bisschop heeft gelegen, net als de bottelarij en apotheek. Lees meer hierover op <http://www.broerendebrijn.nl/Bisschopshof.html>
- Op pagina 19 staat: “Op de Plaats wordt hij door de burgemeesters en oudermannen (‘oversten’) en kanunniken van de vijf kapittels opgewacht...Zangers met brandende waskaarsen en wierook begeleiden Zweder naar het groot kapittelhuis waar hij de

bisschoppelijke eed aflegt". De Utrechtse Jaarboeken (deel I, 1425 pagina 312) spreken niet over burgemeesters en oudermannen en hebben het over wat we nu de Maartensbrug noemen, op steenworp afstand van de Plaats: "In de Stad gekomen zynde, wierd hy ingewagt aan de Borgerbrugge, door de prelaten en Canoniken der vijf Capittelen, by zich hebbende hunne Choor-jongens, Zangers, en Scholieren, met kruizen, brandende waskaarsen en het wierookvat...".

- Op pagina 2 en 6 staan twee slordigheden. Op de eerste plaats dat Aernoud Proeys, de grootvader van Bernt Proeys, een huis bezat met de naam Boventorp. Dat moet echter zijn een huis *gelegen in de wijk* Boventorp in de omgeving van de huidige Breedstraat. Zie ook Muller, S. (1883). *Middeleeuwsche rechtsbronnen van Utrecht II* pagina 12-13. Den Haag, Nederland: Nijhoff. Op de tweede plaats: bij de sterfdatum van Bernt Proeys moet een aanvulling namelijk dat 'vader Bernt voor 1365 moet zijn gestorven omdat Aleid van der Meer in 1365 een rechtzaak voerde als zijn weduwe'. Zie hiervoor pagina 79 van Van Donkersgoed. *De families Proys, Van Pallaes en van Leuwenberch*.

Met een zilveren lepel

- Op pagina 10 van 'met een zilveren lepel' (en op pagina 2 en 6 van 'moord door het slagersgilde') staat een slordigheid namelijk dat Aernoud Proeys, de grootvader van Bernt Proeys, een huis bezat *met de naam* Boventorp. Dat moet echter zijn een huis *gelegen in de wijk* Boventorp. Zie ook: Muller, S. (1883). *Middeleeuwsche rechtsbronnen van Utrecht II* pagina 12-13. Den Haag, Nederland: Nijhoff. Over de verschillende wijken die Utrecht rijk was en de wijk Boventorp zie: Bruijn de, M. (2008). *Gerecht en buurschap*. In: *Pro Memorie* jaargang 10 aflevering 2. Hilversum, Nederland: Verloren. De heer Martin de Bruijn wees me nog op een bron waarin de locatie van de wijk Boventorp te vinden is, namelijk het goederenregister van het Sint-Catharijneklooster uit 1368 (stadsarchief van Gent in het familiefonds Surmont de Volsberghe). De tekst luidt (folio 7): in parrochia sancti Iacobi in loco dicto Boventorp in platea ducante ab ecclesia Predicatorum versus curtim Baghinarum. Tegenwoordig het deel van de Breedstraat tussen de kerk van de Predikheren (ten oosten van het Predikherenkerkhof) en het Begijnhof.
- Een interessante aanvulling kwam ik op het spoor met hulp van de heer Martin de Bruijn. De oudste vermelding van Aernoud Proeys is in een akte uit 1301. Zie Ketner, F. (1959). *Oorkondenboek van het sticht Utrecht tot 1301* deel V. Hij wordt daar de neef genoemd van 'dominum Gerardum de Boventorp'. Gerardum was een van de twee pastoors van de Nicolaaskerk in Utrecht. Dit blijkt uit het testament van Jan Feyerwijn, kanunnik van Sint-Jan, van 4 mei 1321 (HUA kapittel van Sint-Jan toegang 222 inventaris 79-4) waar hij als getuige wordt genoemd. De Van Boventorps waren een welgestelde Utrechtse familie. Een van hen, Amelis van Boventorp, is vanaf 1310 diverse malen lid van het stadsbestuur. Zie hiervoor Water van de, J. (1729). *Groot placatboek* deel III. Utrecht, Nederland: Van Poolsum.
- Voor de volledigheid vermeld ik dat in het archief van het Bisdom van Mainz (bron: Regesta Imperii online) een aantal keer de naam 'Proyse' te vinden is. Mainz ligt niet ver van Linz en Koblenz (waar de familie Proeys volgens Van Buchel vandaan komt) al komt deze naam niet voor in de (stads-)archieven van deze steden en de steden vallen niet onder dit bisdom. Proyse is de naam van een oude adellijke familie en hun wapen bevat een roos. Hierom, en omdat de afstamming van de Von Preysing voldoende is aangetoond, laat ik deze familie Proyse verder buiten beschouwing.

Stamreeks

- In de stamreeks vermeld ik bij de grootvader van Bernt Proeys dat hij gestorven moet zijn voor 1353. Dat klopt, alleen het exacte sterfjaar is bekend en dat is 1346. Sterker nog, we weten ook de exacte dag. In het artikel 'bloedige burgertwisten in het centrum van Utrecht' van Justine Smithuis is namelijk te lezen dat Aernoud Proeys tijdens politieke rellen in de stad Utrecht op 22 november is doodgestoken en dat hij tevergeefs aan zijn belagers probeerde te ontkomen door onder een wagen te kruipen.

De dood van de waanzinnige graaf Willem IV

- Pagina 4. Hier wordt beweerd dat er stenen "tot wel 250 kilo met blijdes op de stad worden geslingerd en dat de 'schampstenen' die nu nog in Utrecht liggen mogelijk hiervan afkomstig zijn". Hoewel ik gelukkig al een flinke slag om de arm heb gehouden in de tekst, heb ik me toch teveel laten meeslepen in de romantiek van het verhaal. Volgens de afdeling erfgoed van de gemeente Utrecht werden namelijk waarschijnlijk geen zwerfkeien op de stad afgeslingerd maar "grote rond-gehakte stenen kogels waarvan er verschillende bij opgravingen in de stad gevonden zijn". Overigens zijn blijdes wel in staat grote rotsblokken weg te slingeren, zie hiervoor het boek 'Oorlog om Holland 1000-1375' van Ronald de Graaf (2004), uitgeverij Verloren, Hilversum.

De uitzending met Maarten van Rossum

- In de uitzending beweert ik dat de slagers zich hadden verzameld op de Stadhuisbrug (Plaats) toen de Lichtenbergers in 1426 weer de stad in kwamen om de macht te heroveren. De Utrechtsche Jaarboeken (deel I pagina 325) spreken echter over de 'Rodenburgerbrug' wat tegenwoordig de Hamburgerbrug wordt genoemd.

Nieuw licht op rol slagers

- In dit artikel zoek ik onder andere naar de redenen dat het slagersgilde de schuld in de schoenen is geschoven voor de moord op Bernt Proeys. Immers, er waren ook leden van andere gilden bij de plunderingen in de stad en de aanvallen op de Lichtenbergers betrokken. Wat in dit artikel daarom niet mag ontbreken - maar helaas toch niet is vermeld - is dat naast Bernt Proeys ook Gherbrant Spiker op 26 augustus 1425 is doodgeslagen (HUA 701 inv. nr. 457). Spiker was een vooraanstaand lid van het slagersgilde en maar liefst zes keer ouderman namens hen in de raad. Voor het laatst in 1421, voor meer onderbouwing verwijs ik naar het artikel. Blijkbaar hebben de Lichtenbergers flink teruggeslagen toen de Lokhorsten plunderend door de stad trokken en vermoedelijk waren zij het die Spiker hebben vermoord. Dat ze ter vergelding een ouderman van het slagersgilde hebben gedood, geeft toch op z'n minst de indruk dat ook zij met de beschuldigende vingers met name naar de slagers hebben gewezen.